

Aanvullend natuuronderzoek Hutten Noord te Ulft

Rapportnummer 0691

Aanvullend natuuronderzoek Hutten Noord te Ulft

Zelhem, maart 2007
Rapportnummer 0691
Projectnummer 739

Opdrachtgever

Gemeente Oude IJsselstreek | Postbus 6, 7050 AA Varsseveld | T 0315 292 292 | F 0315 292 394

Opdrachtnemer

Stichting Staring Advies | Hummeloseweg 85, 7021 KN Zelhem | T 0314 641910 | F 0314 641909 |
info@staringadvies.nl | www.staringadvies.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding en doel	3
2	Ligging van het onderzoeksgebied	4
3	Het ecologische onderzoek	5
3.1	Methodebeschrijving	5
3.2	Resultaten veldonderzoek	5
4	Wettelijke consequenties, toetsing aan de Flora- en faunawet	8
4.1	Inleiding	8
4.2	Effecten op de vleermuizen	8
4.3	Effecten op de varens	9
4.4	Effecten op vissen	10
4.5	Effecten op de Kerkuil	10
4.6	Effecten op de Roeken	10
4.7	Mitigerende en compenserende maatregelen vleermuizen	11
4.8	Mitigerende en compenserende maatregelen varens	14
4.9	Mitigerende en compenserende maatregelen vissen	14
4.10	Mitigerende en compenserende maatregelen Kerkuil	15
4.11	Mitigerende en compenserende maatregelen Roeken	16
4.12	Conclusies effecten compensatie en mitigatie	16
5	Conclusies en aanbevelingen	19
5.1	Conclusies	19
5.2	Aanbevelingen	19

1 Inleiding en doel

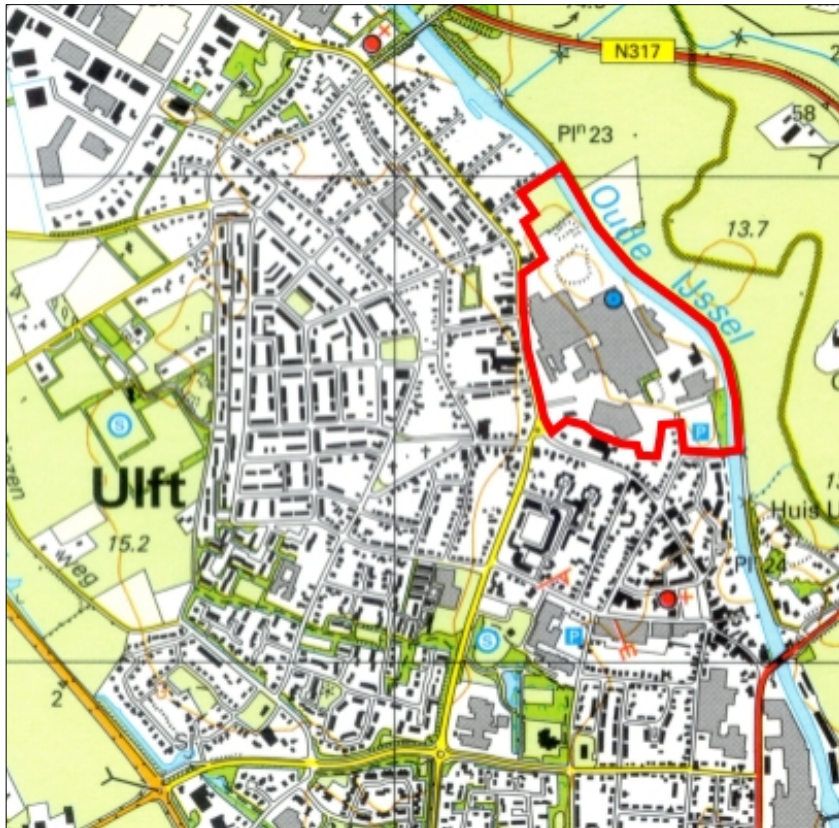
De Gemeente Oude IJsselstreek bereidt op het moment de toekomstige inrichting van het plangebied "Hutten Noord" te Ulft voor. Het ca. 15,9 ha grootte plangebied is voor een groot deel in gebruik geweest ten behoeve van een metaalbedrijf (de DRU) en herbergt enkele bedrijfscomplexen welke gesloopt of gerenoveerd zullen worden. Een deel van het plangebied en de daarop gesitueerde gebouwen is aangewezen als beschermd monument. Het plangebied grenst aan de Oude IJssel welke deel uit maakt van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De Oude IJssel is als 'verbindingszone' aangewezen.

Stichting Staring Advies heeft een natuuronderzoek uitgevoerd op het terrein (zie: Rapportnummer 0641, Natuuronderzoek "Hutten Noord", Mei 2006, Stichting Staring Advies). Op grond van de resultaten uit dit onderzoek is besloten tot een nader onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen. De locatie betreft de watertoren op het terrein (zie foto) waarvan de bedoeling is dat deze gerestaureerd gaat worden. Het vermoeden bestond dat deze watertoren in gebruik is door vleermuizen. Stichting Staring Advies is gevraagd hiertoe een aanvullend vleermuizenonderzoek uit te voeren.

Tijdens de uitvoering van het onderzoek is het voorkomen van vleermuizen en vissen op de locatie onderzocht. Eveneens is nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezige varen op het terrein die tijdens de vleermuisinventarisaties zijn waargenomen.

Daarnaast is onderzocht op welke wijze de plannen voor de locatie in overeenstemming gebracht kunnen worden met hetgeen bepaald is in de Flora- en faunawet en de EU Habitatrichtlijn.

2 Ligging van het onderzoeksgebied

Figuur 1. Ligging van het plangebied.

Foto 1 Watertoren en delen van de emailleerfabriek langs de Oude IJssel.

3 Het ecologische onderzoek

3.1 Methodebeschrijving

De watertoren en de directe omgeving zijn op 8 november 2006 onderzocht op door H. van der Loo (in opdracht van SSA) en A. Kaminski (SSA) in het bijzijn van dhr. R. Keesmaat (als stedenbouwkundig adviseur van de gemeente Oude IJsselstreek).

Gedurende het zomerseizoen is de directe omgeving van de watertoren onderzocht op het voorkomen van vleermuizen met behulp van batdetectors. Tijdens de vleermuisinventarisaties zijn enkele varensoorten aangetroffen waardoor nadere controle noodzakelijk werd geacht. De floristen B. te Linde en L-J van den Berg hebben een aanvullend onderzoek uitgevoerd voor het in kaart brengen van deze soorten. Ter plaatse van het terrein is de Oude IJssel met behulp van een schepnet door onderzoeker R. Schröder bemonsterd op het voorkomen van vissen en/of amfibieën.

Tijdens diverse bezoeken zijn de verschillende soortgroepen in kaart gebracht.

Onderzoeksdata en specificaties:

datum	type bezoek	tijdsduur	weersgesteldheid
• 19 mei 2006	zoogdieren + vleermuis	dagbezoek	17 °C vrij harde wind
• 23 mei 2006	flora + fauna	dagbezoek	17 °C matige wind
• 24 mei 2006	vleermuis	21.15 – 23.30	10 °C, matige wind
• 25 mei 2006	vis/herpetofauna	dagbezoek	14 °C, matige wind
• 1 juni 2006	zoogdieren + vleermuis	dagbezoek	9 °C matige wind
• 7 juni 2006	vleermuis	21.30 – 24.00	13 °C weinig wind
• 8 nov 2006	vleermuis	dagbezoek	10 °C matige wind
• 15 nov 2006	flora	dagbezoek	15 °C matige wind

3.2 Resultaten veldonderzoek

Vleermuizen

De watertoren bestaat uit drie verdiepingen die alle toegankelijk zijn voor vleermuizen en als foerageerplek voor grootoorvleermuizen in gebruik zijn. De begane grond en de bovenste verdieping zijn te licht om geschikt te zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. De tussenverdieping is donker en daarmee wel geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen. Op deze verdieping zijn uitwerpselen aangetroffen van grootoorvleermuizen (spec.) en van dwergvleermuizen (vermoedelijk). De verspreiding van deze uitwerpselen en het aantal wijzen op een regelmatig gebruik als rust- en foerageerplaats. Als echte langdurige verblijfplaats (kraamkolonie) lijkt deze verdieping niet in gebruik te zijn. Dit is in overeenstemming met de ecologie van de soort, ze gebruiken afwisselend hun verblijfplaatsen en wisselen die zeer regelmatig. Daarbij verplaatsen ze zich niet ver van hun verblijfplaats, gemiddeld zo'n 500 tot 1000 meter.

De directe omgeving rond de watertoren is in de zomer van 2006 onderzocht op jagende vleermuizen. Het blijkt dat het gehele terrein in gebruik is bij grootoorvleermuizen (spec.). Deze jagen zowel rond als in de gebouwen. Grootoorvleermuizen gebruiken met name grotere bomen om te jagen op insecten. Het merendeel van het aanwezige groen aan de oostzijde van het terrein blijft intact en zal zoveel mogelijk geïntegreerd worden in het plangebied. Aansluiting van de watertoren op dit deel van het terrein is er momenteel echter niet in de vorm van grotere bomen. De dieren gebruiken de lijnvormige bebouwingselementen om te navigeren in het gebied.

Varens

Tijdens het aanvullend varenonderzoek, half november 2006, zijn vijf soorten varens gedetermineerd. Het betreft de soorten: Steenbreekvaren, Tongvaren, Smalle stekelvaren, Wijfjesvaren en Gewone eikvaren. De eerste twee soorten zijn beschermd middels de flora- en faunawet en staan vermeld in tabel 2 van de AMvB ex artikel 75.

Steenbreekvaren en Tongvaren werden waargenomen in een vervallen schuur (coördinaten: 223.606 434.645). Door de samenloop van een lekkend dak en enkele barsten en losliggend substraat in de vloer, is een geschikt biotoop gevormd voor de soorten Steenbreekvaren, Tongvaren en Gewone eikvaren. Hiervan werden enkele planten waargenomen.

Op een andere locatie op het terrein werd op een muur eveneens een Steenbreekvaren aangetroffen (coördinaten: 223.606 434.645). De varen bevond zich aan de bovenste rand van de muur boven de ramen.

Foto 2: Steenbreekvaren en Tongvaren (op voorgrond) in de schuur met lekkend dak

Foto 3: Gewone eikvaren en Tongvaren (rechts) in de schuur met lekkend dak

Vissen

Het schepnetonderzoek heeft geen beschermde soorten opgeleverd. Door onderzoek van het waterschap (Waterschap Rijn en IJssel) is bekend dat in de Oude IJssel de vissoorten BERPJE, Rivierdonderpad en Kleine modderkruiper voorkomen. Deze drie soorten zijn beschermd middels de flora- en faunawet en staan vermeld in tabel 2 van de AMvB ex artikel 75. Er is geen reden om aan te nemen dat in het onderzoeksgebied deze soorten niet voorkomen ondanks het feit dat ze tijdens onderzoek niet zijn aangetroffen.

Kerkuil

De deels vervallen bedrijfscomplexen zijn een geschikte broedlocatie voor met name de Kerkuil. Tijdens de veldbezoeken werden aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid (vaste verblijfplaats) van deze uilensoort. In een van de panden (F+G; zie figuur 2) is een Kerkuilenkast opgehangen. In de loop van juni 2006 is door de lokale uilenwerkgroep gecontroleerd of er een broedgeval in de kast plaatsgevonden heeft; er werd 1 ei in de nestkast aangetroffen. Daarnaast werden ook in gebouw I veel braakballen van een Kerkuil aangetroffen.

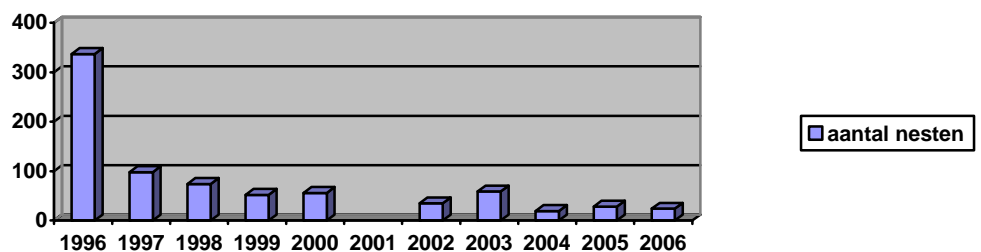
Figuur 2: Recente situatie DRU Uift, met in rood aangegeven de beschermde objecten.

Roeken

Op het terrein bevindt zich een Roekenkolonie in de bomengroep ten noordwesten van de entree tot het fabrieksterrein vanaf de Hutteweg. De kolonie laat een sterke afname zien van 337 nesten in 1996 tot 24 in 2006, zie tabel. (bron: gemeente Oude IJsselstreek). In 2001 zijn geen gegevens verzameld in verband met de MKZ.

Door gemeente Oude IJsselstreek is, in samenwerking met omliggende gemeenten, provincie Gelderland en IVN vogelwerkgroep "Oude IJsselstreek" een Roekenbeschermingsplan Achterhoek opgesteld.

aantal roekennesten 1996 - 2006

4 Wettelijke consequenties, toetsing aan de Flora- en faunawet

4.1 Inleiding

De effecten op beschermde fauna en de varens zijn getoetst op basis van de voorgenomen ingreep.

De omschrijving van de geplande werkzaamheden in relatie tot de vleermuizen is het restaureren van de watertoren. Voor de varens wordt uitgegaan van sloop van de betreffende gebouwen. De oeverzone van de Oude IJssel wordt omgevormd tot rietoever waarbij het inrichtingsmodel Winde gehanteerd wordt. Vissen kunnen hinder ondervinden tijdens de aanlegfase. Door een grootschalige bodemsanering ivm. aanwezige vervuiling, ontstaat een conflict met de aanwezige roekenkolonie. Voor de kerkuil is uitgegaan van noodzakelijke restauratie van enkele gebouwen.

4.2 Effecten op de vleermuizen

De voorgenomen ingreep zal tijdens de aanlegfase effecten hebben op de aangetroffen grootoorvleermuizen. Grootoorvleermuizen staan bekend als vrij honkvast, dus bij de restauratiewerkzaamheden dient rekening gehouden te worden met deze soort. Het verdwijnen van een verblijfplaats heeft voor deze soort een groot effect op de populatie. Dwergvleermuizen zijn flexibeler in hun ecologie. Dit betekent dat maatregelen die voor de grootoorvleermuizen getroffen worden voldoende zijn om te voldoen aan de eisen voor de dwergvleermuizen.

4.2.1 Consequenties van de Flora- en faunawet

Op grond van de artikelen 9, 10, 11 en 13 van de Flora- en faunawet is het onder meer verboden om beschermde inheemse diersoorten (waaronder de grootoorvleermuis) te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen; opzettelijk te verontrusten; nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren; te vervoeren en onder zich te hebben.

Bij uitvoering van de restauratiewerkzaamheden zonder dat bijzondere maatregelen worden getroffen is er een grote kans dat de grootoorvleermuis wordt verstoord, beschadigd of zelfs gedood. De rust- en verblijfplaats van de soort zal door de ingreep in ieder geval verstoord worden en mogelijk zelfs verdwijnen.

Hieronder staan de algemene verbodsbepalingen die door het restaureren van de watertoren mogelijk overtreden worden.

- *Artikel 9: Het is verboden dieren, ..., te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.*
- *Artikel 10: Het is verboden dieren, ..., opzettelijk te verontrusten.*
- *Artikel 11: Het is verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, ..., te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.*

De onderstaande algemene verbodsbepalingen zijn **niet** van toepassing op de geplande werkzaamheden:

- *Artikel 8: Het is verboden planten, ..., te plukken, te verzamelen, af te snijden, uit te steken, te vernielen, te beschadigen, te ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen.*
- *Artikel 12: Het is verboden eieren van dieren, ..., te zoeken, te rapen, uit het nest te nemen, te beschadigen of te vernielen.*
- *Artikel 13: Het is verboden planten of producten van planten, of dieren dan wel eieren, nesten of producten van (beschermde) dieren te koop te vragen, te kopen of te verwerven, ten verkoop voorhanden of in voorraad te hebben, te verkopen of ten verkoop aan te bieden, te vervoeren, ten vervoer aan te bieden, af te leveren, te gebruiken voor commercieel gewin, te huren of te verhuren, te ruilen of in ruil aan te bieden, uit te wisselen of tentoon te stellen voor handelsdoeleinden, binnen of buiten het grondgebied van Nederland te brengen of onder zich te hebben.*
- *Artikel 14, eerste lid: Het is verboden dieren of eieren van dieren in de vrije natuur uit te zetten.*
- *Artikel 14, tweede lid: Het is verboden planten behorende tot bij algemene maatregel van bestuur aangewezen soorten in de vrije natuur te planten of uit te zaaien.*

4.3 Effecten op de varens

Van de waargenomen soorten varens zijn twee soorten beschermd krachtens de Flora- en faunawet. Het betreft Steenbreekvarens en Tongvarens.

De geplande sloop van de gebouwen leidt ertoe dat de groeiplaatsen zullen verdwijnen.

4.3.1 Consequenties van de Flora- en faunawet

De twee voornoemde soorten, staan vermeld in tabel 2 van de AMvB ex artikel 75. Hierdoor zijn activiteiten die strijdig zijn met artikel 8 ontheffingsplichtig en wordt getoetst middels een "lichte toets". Deze toets houdt in dat werkzaamheden het voortbestaan van de soorten niet in gevaar mogen brengen. Van beide soorten is de laatste jaren door de floraonderzoekers B. te Linde en L-J van den Berg, een aanzienlijke uitbreiding van het aantal groeiplaatsen in de Achterhoek geconstateerd. De aanwezigheid van de waargenomen jonge planten is hier een goed

voorbeeld van. Er kan dus worden geconcludeerd dat door het verdwijnen van deze groeiplaatsen de soort niet in gevaar komt. Wel is voor het verwijderen van de planten een ontheffing noodzakelijk.

4.4 Effecten op vissen

De in het gebied aanwezige soorten vissen zijn alle beschermd krachtens de Flora- en faunawet. De geplande inrichtingwerkzaamheden in het plangebied strekken zich uit tot de oeverzone van de Oude IJssel. Hierdoor is er mogelijk invloed op deze soorten.

4.4.1 Consequenties van de Flora- en faunawet

De drie voornoemde soorten, staan vermeld in tabel 2 van de AMvB ex artikel 75. Hierdoor zijn activiteiten die strijdig zijn met artikel 8 ontheffingsplichtig en wordt getoetst middels een "lichte toets". Deze toets houdt in dat werkzaamheden het voortbestaan van de soorten niet in gevaar mogen brengen.

4.5 Effecten op de Kerkuil

De Kerkuil heeft een vaste verblijfplaats in 1 van de panden (nestkast). De specifieke gebouwen (F en G figuur 2) vallen onder beschermd cultureel erfgoed en zullen derhalve als gebouw gerenoveerd worden waarna een nieuwe functie wordt toegewezen. De renovatie en in pandige herverdeling van de ruimten, kan er toe leiden dat de verblijfplaats wordt aangetast.

4.5.1 Consequenties van de Flora- en faunawet

De nestkast wordt door Kerkuilen gebruikt als broedlocatie. Kerkuilen maken veelal jaarrond gebruik van kasten waardoor deze locatie valt onder de reikwijdte van artikel 11 (vaste rust- en verblijfplaatsen) van de Flora- en faunawet. Voor het verwijderen of verplaatsen van de kast dient een ontheffing aangevraagd te worden.

De Kerkuil staat vermeld als kwetsbaar op de Nederlandse Rode Lijst van vogels. Mede door deze Rode Lijststatus én de bescherming van de Flora- en faunawet, is een gedegen afweging van mogelijk negatieve invloeden noodzakelijk. Ingrepen mogen de soort niet in gevaar brengen.

4.6 Effecten op de Roeken

In het plangebied bevindt zich een Roekenkolonie. Deze kolonie is in het onderzoek ten behoeve van het Roekenbeschermingsplan Achterhoek, in opdracht van Regio Achterhoek en in samenwerking met Provincie Gelderland en IVN Vogelwerkgroep "De Oude IJsselstreek" in 2005, gewaardeerd als "slecht". Bij de beoordeling is meegenomen dat op korte termijn een bestemmingsplanwijziging plaats gaat vinden.

Het gehele voormalige fabrieksterrein dient voor verdere ontwikkelingen geheel te worden gesaneerd. Ook de locatie ter plaatse van de roekenbomen is dermate vervuild dat sanering noodzakelijk is. Hierdoor is het noodzakelijk dat de aanwezige bomen worden gekapt waardoor afgraven van de ondergrond mogelijk wordt en de sanering op een effectieve wijze kan worden uitgevoerd. Hierdoor zal de gehele roekenkolonie moeten worden verplaatst.

4.7 Mitigerende en compenserende maatregelen vleermuizen

Gezien het voorgaande wordt hieronder aangegeven op welke wijzen het voortbestaan van de grootoorvleermuis gewaarborgd kan worden, ondanks het restaureren van de watertoren. In het onderstaande gaan we er dan ook vanuit dat de tussenverdieping van de watertoren naast de geplande bestemming na restauratie benut kan blijven als verblijfplaats voor vleermuizen.

4.7.1 Maatregelen

Periode:

Het restaureren van de watertoren zal i.v.m. de mogelijke aanwezigheid van de grootoorvleermuis tussen 15 augustus (na het uiteenvallen van de kraamkolonie) en 1 november (begin van de winterslaapperiode) plaats moeten vinden. Werkzaamheden in deze veilige perioden kunnen alleen uitgevoerd worden als vastgesteld is dat geen volwassen vrouwtjes al dan niet met juveniele dieren of overwinterende dieren in de ruimte aanwezig zijn. Dit onderzoek zal door een ter zake deskundige uitgevoerd moeten worden.

4.7.2 Mogelijkheden ter plaatse (voorafgaand aan ingreep)

Verstoren van het binnenklimaat

Om de in het pand aanwezige grootoorvleermuizen passief tot zelfstandig vertrekken te bewegen kan het acceptabel zijn om het binnenklimaat van de verblijfplaats te verstoren. Doe dit door middel van het toelaten van lichtinval en/of tocht op de tussenverdieping. De optimale periode hiervoor is vanaf half augustus tot 1 november (relatief veilig = oktober – half november).

Let op !:

- Werkzaamheden in de periode oktober – half november, uitsluitend tijdens relatief warme dagen (> 10°C) met gunstige weersomstandigheden uitvoeren.
- Geef de vleermuizen een paar dagen de tijd om zelfstandig te vertrekken na de verstoring van het binnenklimaat.

4.7.3 Mogelijkheden ter plaatse (compenserende / mitigerende maatregelen)

Om de vaste rust- en verblijfplaats van de grootoorvleermuis zoveel mogelijk intact te laten zal bij de restauratie van de watertoren middels eenvoudige middelen kansen voor hernieuwde vestiging gecreëerd moeten worden.

Stootvoegen

Aan de bovenzijde van muren enkele stootvoegen open laten waardoor invlieg mogelijkheden naar de ruimtes gehandhaafd blijven. Door deze stootvoegen aan de bovenzijde, ca. 1 meter onder de daklijst, en minimaal op 2,5 meter hoogte, aan te brengen zonder roosters, ontstaan mogelijke verblijfslocaties voor de grootoorvleermuis en andere vleermuissoorten. De stootvoegen moeten iets breder zijn dan gebruikelijk: ca 4-5 cm breed.

Sparingen achter betimmeringen

Achter gevelbetimmering en windveren zijn op eenvoudige wijze mogelijkheden voor vleermuizen te creëren. Door aan de onderzijde een opening te maken van ca. 10x2,5 cm, door een deel van de panlat weg te laten, ontstaat een invliegopening voor vleermuizen. Door in het regelwerk op verschillende plaatsen een sparing aan te brengen, niet verticaal boven elkaar maar sprongsgewijs, kunnen vleermuizen naar een ruimte kruipen die tochtvrij is.

Vleermuiskasten

De meeste vleermuissoorten hebben verblijven in boomholten. Bij gebrek aan deze holten kunnen vleermuiskasten voor enkele soorten een alternatief bieden.

Vleermuiskasten (zie foto 3) worden in hoofdzaak gebruikt door boom bewonende soorten en zijn dus met name in bossen en houtopstanden geschikt. Het vermoeden bestaat dat er een tweedeling is onder grootoor vleermuizen. Zeer waarschijnlijk zijn er in Nederland gespecialiseerde gebouw bewonende grootoorvleermuizen en gespecialiseerde boombewonende grootoorvleermuizen. Wetenschappelijk onderzoek zal dit mogelijk de komende jaren kunnen aantonen. Door het vooralsnog ontbreken van gedetailleerde informatie, is het aanbrengen van vleermuiskasten als compenserende maatregel voor het verdwijnen van de verblijfplaats van grootoorvleermuizen niet voldoende. De grootoorvleermuis kan echter ook in holten, kieren, spouwen en onder dakpannen van gebouwen te vinden zijn. Voor deze soort zijn eveneens mogelijkheden voorhanden zoals aangegeven op foto 4. Beide voorstellen zijn niet voldoende voor compensatie, maar zijn een goede aanvulling op overige te nemen maatregelen.

Aandachtspunten voor vleermuiskasten.

- De maat van de invliegspleet is vrij kritisch (max. 1,5 cm. breed), omdat anders kleine zangvogels (winterkoning en boomkruiper) de kast als slaappleats gaan gebruiken. Vleermuizen gaan de concurrentie met vogels zoveel mogelijk uit de weg;
- Vooral de binnenzijde van het achterschot moet ruw zijn (zodanig extra ruw maken, horizontaal zaagsneden aanbrengen), zodat de grootoorvleermuis zich goed met de nagels van hun achterpoten kunnen vastgrijpen;
- De kans op bewoning van de kasten wordt vergroot door het ophangen van meerdere kasten;
- De hoogte waarop de kast komt te hangen moet minstens 3 meter bedragen, dit i.v.m. het vrij uit kunnen vliegen van de grootoorvleermuis;
- Draag er zorg voor dat de grootoorvleermuis bij het uitvliegen zo min mogelijk obstakels tegenkomt, vaak wordt bij het uitvliegen géén gebruik gemaakt van het echolocatiesysteem,

Foto 4: Vleermuiskast.

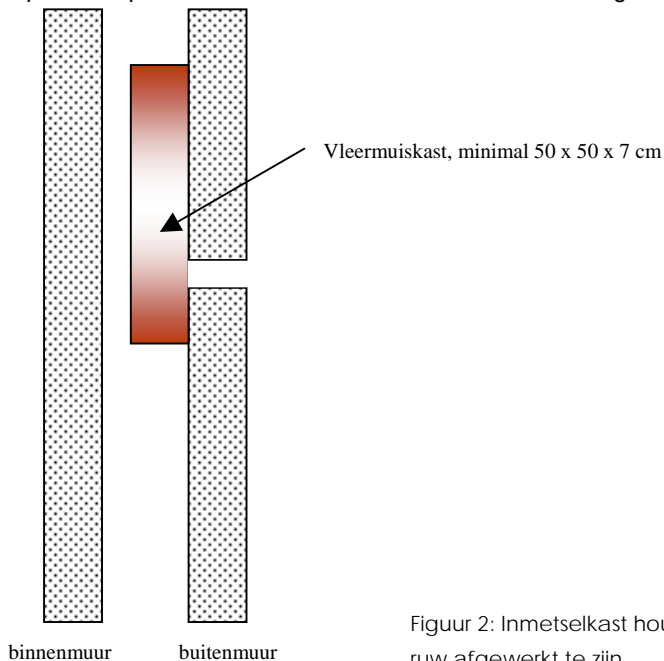

Foto 5: Voorbeeld van platte kasten met

- Hang de kast(en) zo mogelijk met de voorzijde naar het zonlicht;
- De kast dient tochtvrij en lichtdicht te zijn;
- Hang de kast(en) zoveel mogelijk in de luwte;
- Wanneer de kast eenmaal is opgehangen hoeft hij vrijwel nooit geopend te worden. Er kan gemakkelijk en zonder verstoring worden vastgesteld of de kast door de grootoorvleermuis bezocht wordt, er zijn dan keutels aanwezig op het mestplankje aan de onderzijde.

Vleermuisgevelkast

De vleermuisgevelkast is eveneens in de muur in te metselen. Een open, iets bredere stootvoeg verleent de toegang tot de ruimte. De vleermuizen kunnen op deze wijze niet verder door de spouw kruipen. Zie ook de voorwaarden onder “stootvoegen”.

Figuur 2: Inmetselkast hout of steen. Binnenzijde dient ruw afgewerkt te zijn.

Licht

De grootoorvleermuis is, net als de meeste andere vleermuissoorten erg lichtschuw. De soort vliegt uit in de late schemering en vaak pas als het al echt donker is. Om de vaste rust- en verblijfplaats aantrekkelijk te houden zal men zeer terughoudend moeten zijn met het belichten van de watertoren.

Houtverduurzamingsmiddelen

Geen gebruik van giftige houtverduurzamingsmiddelen die schadelijk zijn voor vleermuizen bij restauratie van de rust- en verblijfplaats.

Microklimaat

(dit geldt met name voor soorten als gewone dwergvleermuis, laatvlieger e.d; in mindere mate voor grootoorvleermuis).

Het microklimaat dat aanwezig is, is sterk bepalend voor de geschiktheid van de verblijfplaats voor vleermuizen. 's Zomers kiezen vleermuizen veelal een verblijf waar in de namiddag en

avond de zon op schijnt (mits niet extreem hoge temperatuur). Hierdoor warmen ze op voordat ze uitvliegen. Vandaar dat in deze perioden veelal gekozen wordt voor de zuidwest gesitueerde verblijven. Afhankelijk van temperatuur en vochtigheid in de verblijfplaatsen kunnen in sommige situaties de noord- en oostzijde een geschikter microklimaat opleveren waardoor het raadzaam is aan alle vier de windrichtingzijden enkele open stootvoegen aan te brengen, hierdoor ontstaan geschikte locaties waaruit de vleermuis kan kiezen afhankelijk van het weerstype.

4.7.4 Samenvatting mitigerende en compenserende maatregelen

- verstoring van het binnenklimaat (periode: ½ maart tot 1 april en ½ juli tot ½ november);
- enkele stootvoegen open laten waardoor invliegmogelijkheden gehandhaafd blijven;
- achter gevelbetimmering en windveren invliegopeningen maken;
- terughoudend zijn met belichting van de watertoren;
- geen gebruik van giftige houtverduurzamingsmiddelen;
- ophangen van vleermuiskasten (alleen als aanvulling op overige maatregelen)
- in metselen van een vleermuisgevelkast (alleen als aanvulling op overige maatregelen).

4.8 Mitigerende en compenserende maatregelen

varens

Zoals geconstateerd zullen de groeiplaatsen van Steenbreekvaren en Tongvaren verdwijnen. De groeiomstandigheden van de varens in het gebouw zullen moeilijk op een ander locatie kunnen worden nagebootst.

De aangetroffen Steenbreekvaren op de muur kan mogelijk wel behouden blijven. Mogelijk kan bij sloop een deel van deze muur met de planten als blok in een nieuw te metselen muur worden ingebracht. Dit kan bijvoorbeeld een kademuur of tuinmuur zijn.

Gezien de aanwezigheid van de beschermde en niet beschermde varensoorten op de locatie, kunnen nieuwe ontwikkelingen als nieuwe potentiële groeiplaatsen worden ingericht. In een eventueel aan te brengen kade- of tuinmuur, kan geheel of gedeeltelijk worden gewerkt met kalkrijke specie. Hierdoor ontstaan nieuwe kansen voor muurvegetaties zoals de betreffende varensoorten. Ook kunnen bij het restaureren van muren die behouden blijven, enkele delen, bijv 1 of 2 m², gevoegd worden met kalkrijke mortel. Hierdoor kunnen op monumentale gebouwen kenmerkende muurvegetaties ontstaan.

4.9 Mitigerende en compenserende maatregelen

vissen

Het inrichten van het plangebied zal een tijdelijke invloed hebben op de oever (zone) van de Oude IJssel. Deze invloed zal niet negatief zijn voor de aangetroffen soorten. Deze hebben in

de Oude IJssel voldoende uitwijkmogelijkheden. De uiteindelijke situatie is voor het voorkomen van mogelijk aan te treffen soorten beschermde vissoorten positief te noemen.

Om toch het mogelijke ontstaan van schade aan deze soorten te voorkomen is het faseren van de werkzaamheden aan te bevelen. Het vermijden van paaiperiodes van deze soorten voor het uitvoeren van de werkzaamheden is een tweede maatregel. Zie tabel 1.

		jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
Inrichten oever	vissen												

Geen werkzaamheden in deze perioden
 Relatief veilige periode om werkzaamheden uit te voeren bij lage voorjaarstemperaturen.
 Optimale perioden voor de geplande werkzaamheden. In deze periode de minste kans op verstoring.

Tabel 1. Perioden waarin werkzaamheden wel, niet of onder voorwaarden mogen worden

4.10 Mitigerende en compenserende maatregelen

Kerkuil

De gebouwen dienen te worden gerenoveerd om zo het behoud van deze panden te kunnen waarborgen. Door het verwijderen van de kast verdwijnt een geschikte broedlocatie van de Kerkuil. Hierdoor dient gezocht te worden naar mogelijke mitigerende of compenserende maatregelen. Behoud in de huidige staat biedt geen bevredigende oplossing aangezien het pand steeds verder aftakelt en uitbreiding van gaten in het dak zal leiden tot een vermindering van de kwaliteit van het gebouw als broedlocatie.

Als mitigerende maatregelen worden de volgende voorgesteld:

- locatie zoeken in schuur buiten het plangebied en hier de kast naar toe verplaatsen.
- huidige gebouw toegankelijk houden voor de Kerkuil.

Ad 1) Een nieuwe locatie dient te worden gezocht binnen een bereik van ca. 200 – 400 meter vanaf de huidige locatie, Hierdoor is het aannemelijk dat de nieuwe plek binnen het territorium van de aanwezige uil valt. De schuur zal ten alle tijden toegankelijk moeten zijn voor de Kerkuil en relatief donker.

Ad 2) in de huidige situatie is het gebouw nagenoeg geheel beschikbaar voor de uilen. Tijdens de renovatie kan een ruimte in de nok van het gebouw worden afgetimmerd met hierin de kast en alleen van buiten toegankelijk door middel van een gat in de muur. Wel moet de kast middels een luik toegankelijk blijven voor controle en schoonmaak.

Voor beide situaties geldt het volgende:

De kerkuilenkast dient buiten het broedseizoen te worden verplaatst. Vooraf aan de verplaatsing dient door een deskundige te worden aangetoond dat de betreffende kast en het gebouw niet meer (op moment van verplaatsing) als verblijfslocatie gebruikt worden. Een ontheffing voor het verplaatsen is noodzakelijk.

Gezien de duur van de geplande renovatiewerkzaamheden, 2-3 jaar, is langdurige verstoring niet te voorkomen is. Hierdoor gaat de voorkeur uit naar het verplaatsen van de kast. Hierdoor wordt de gunstige staat van instandhouding gewaarborgd.

De huidige kast is opgehangen door een lokale kerkuilenwerkgroep. Het is zinvol om het zoeken naar een nieuwe locatie of het inrichten van de huidige situatie in overleg met betreffende werkgroep uit te voeren. Door de specifieke kennis van de soort en de locatie en inzicht in de verspreiding van verschillende territoria in de omgeving, kan gericht naar de invulling van de juiste oplossing worden gezocht.

4.1.1 Mitigerende en compenserende maatregelen

Roeken

Door de noodzaak van bodemsanering, kan op de huidige locatie de roekenkolonie niet worden behouden. Hierdoor zal gezocht moeten worden naar verplaatsing van de kolonie naar een geschikte locatie.

In het Roekenbeschermingsplan Achterhoek zijn enkele locaties aangewezen die de potentie hebben, met of zonder ingrepen, uit te groeien tot geschikte roekenkolonie plaatsen.

De dichtstbijzijnde groeilocatie betreft kolonie Marmelhorst op ca. 4 km afstand van de huidige locatie. Dit gunstig gelegen bos herbergt reeds een kolonie van ca. 100 nesten. (zie voor ligging foto 6 op pagina 18). Door de gunstige ligging ten opzichte van de huidige kolonie, de potenties van het gebied en het zwerfgedrag van roeken, is het zeer wel denkbaar dat een groot deel van de roeken op het DRU-complex zich op de locatie Marmelhorst zullen vestigen.

Ter versterking van dit populierenbos is enkele jaren geleden aan de oostzijde een deel aangeplant. In deze jonge aanplant zijn reeds enkele nesten van roeken waargenomen (mond med. Dhr P. Kleingeld gem. Oude IJsselstreek).

In het kader van boscompensatie heeft de provincie Gelderland aan de oostzijde van het bosje reeds grond aangekocht voor herplant. Door dit met de juiste boomsoorten te realiseren kan een aanzienlijke versterking van de kolonie worden gerealiseerd. De inplant werkzaamheden starten in 2007. Aanbevolen wordt de basis in te planten met snelgroeiende boomsoorten als populieren. Langs de randen en als ondergroei kan gekozen worden uit diverse inheemse struiken en boomsoorten als zomereik.

Voor de beoordeling van dit bos, de ontwikkeling en behoud wordt het stappenplan, zoals verwoord in het Roekenbeschermingsplan Achthoek, gehanteerd.

Voor het verwijderen van de kolonie op Hutten-Noord dient een ontheffing te worden aangevraagd. Het kappen van de bomen dient te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen van Roeken. Er dient niet gekapt te worden tussen 1 februari en 31 augustus.

4.1.2 Conclusies effecten compensatie en mitigatie

Grootoorvleermuis

De voorgenomen ingreep, het restaureren van de watertoren en het inrichten van de directe omgeving, heeft een negatief effect op de aangetroffen grootoorvleermuizen. Door het nemen van mitigerende en compenserende maatregelen kunnen deze effecten beperkt blijven.

Wanneer deze maatregelen aangehouden worden, zal de ingreep geen negatief effect hebben op de gunstige staat van instandhouding van de grootoorvleermuis.

In tabel 2 zijn de gevoelige perioden voor verstoring van de grootoorvleermuis uitgewerkt. Voor de grootoorvleermuis is dit de voortplantingsperiode en de winterrust. De renovatie kan pas begonnen worden nadat alle nog aanwezige grootoorvleermuizen de gelegenheid hebben gehad om te vertrekken uit de tussenverdieping. In de tabel is aangegeven in welke perioden verstoring van het binnenklimaat mogelijk is en waardoor verstoring van de grootoorvleermuis beperkt is. Het toelaten van licht of het introduceren van tocht op de tussenverdieping verstoort het binnenklimaat voldoende. Hierdoor worden de aanwezige grootoorvleermuizen passief tot vertrekken bewogen.

In de periode van 15 augustus tot 1 november kunnen de restauratiewerkzaamheden zonder grote problemen worden uitgevoerd.

renoveren												
watertoren	grootoorvleermuis											dec
	jan	feb	mrt	apr	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	

Geen werkzaamheden in deze perioden mogelijk zolang het binnenklimaat niet ruim voor deze periode is verstoord.
 Relatief veilige periode om werkzaamheden uit te voeren; verstoring van het binnenklimaat.
 Optimale perioden voor de geplande werkzaamheden. In deze perioden zijn de minste kans op verstoringen.

Tabel 2. Perioden waarin werkzaamheden wel, niet of onder voorwaarden mogen worden verricht, zodat de grootoorvleermuis niet wordt verstoord.

Kerkuil

Voor de Kerkuil moet gezocht worden naar een geschikte vervangende broedlocatie, danwel de huidige locatie geschikt te houden. De laatste optie is mogelijk moeilijk te verwezenlijken aangezien de verbouwingswerkzaamheden 2-3 jaar in beslag gaan nemen en daardoor langdurige verstoring niet te voorkomen is. Met de lokale vogelwerkgroep wordt gezocht naar een passende vervangende ruimte, binnen het territorium van de aanwezige Kerkuil.

Roeken

Door bomemsaneringswerkzaamheden is het noodzakelijk de aanwezige koloniebomen te kappen. Hierdoor dient de kolonie verplaatst te worden. Een zeer geschikte groeilocatie is de kolonie Marmelhorst. Voor de verplaatsing wordt het Roekenbeschermingsplan Achterhoek als leidraad gehanteerd.

Foto 6: Ligging groeilocatie roekenkolonie Marmelhorst. De cirkel geeft de locatie van de te verstoren kolonie weer.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Voor aanvang van de werkzaamheden is het noodzakelijk om een ontheffing exemplaar art. 75 van de Flora- en faunawet aan te vragen voor de Grootoorvleermuis, Steenbreekvaren, Tongvaren, Kerkuil en roekenkolonie. Voor de werkzaamheden aan de oeverzone hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden, mits rekening wordt gehouden met de genoemde compenserende en mitigerende maatregelen voor de vissen.

De werkzaamheden worden gefaseerd uitgevoerd en vinden plaats in de periode die voor de grootoorvleermuis de minste schade op zal leveren. Daarnaast zijn vanuit het oogpunt van de zorgplicht nog enkele maatregelen voorgesteld.

Zorgplicht

Voor alle soorten geldt een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen en het zoeken naar alternatieve locaties die als groeiplaats kunnen dienen voor Steenbreekvaren en Tongvaren.

Voor passende maatregelen om schade aan de beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken, zie paragraaf 4.5 en verder.

5.2 Aanbevelingen

Door de inrichting van het plangebied zal het plangebied minder geschikt worden als foerageergebied voor vleermuizen. Door de toename van lichtintensiteit zullen de aanwezige lijnvormige elementen minder aantrekkelijk worden als foerageergebied en migratieroute.

Licht

De meeste vleermuissoorten zijn erg lichtschuw. De meeste soorten vliegen uit in de (late) schemering en vaak pas als het al echt donker is. Sommige soorten, waaronder de grootoorvleermuis, kiezen later op de avond en 's nachts echter ook lampen als jachtgebied. Dit levert een geconcentreerd insectenaanbod en daarmee mogelijk een voordeel voor vleermuizen. Anderzijds kan een teveel aan licht door verstoring van de normale levenscyclus van insecten weer tot afname van het voedselaanbod leiden, en is licht voor diverse andere vaak zeldzamere soorten ook in het jachtgebied een versturende factor.

Om de aanwezige lijnvormige elementen (foerageergebied en migratieroute) aantrekkelijk te houden zal men dus zeer terughoudend moeten zijn met het belichten van de lijnvormige elementen.

Geadviseerd wordt om de verlichting in de nabijheid van de lijnvormige elementen zoveel mogelijk naar beneden te richten met een zo laag mogelijke lichtintensiteit. Verlichting nabij de Oude IJssel moet in verband met de geconstateerde watervleermuizen achterwege blijven.

Aanwezige lijnvormige elementen

Zoveel mogelijk het bestaande groen handhaven en integreren in het plangebied. Verder wordt het versterken van de aanwezige verbindingen sterk aangeraden. Met name moet gestreefd worden naar het ontwikkelen van een verbinding van de watertoren naar de Oude IJssel en van de watertoren naar het grotere bestaande groen aan de noord- en zuidzijde van het terrein. Door bij de inrichting zo veel mogelijk inheems plantmateriaal aan te planten kunnen zich hier een verscheidenheid aan insecten en hogere planten vestigen. Hierdoor wordt het voedselaanbod voor de vleermuizen vergroot en potentieel jachtgebied wordt uitgebreid.

Foto 7: zicht op de watertoren

Hummeloseweg 85_7021 KN Zelhem
T 0314 64 19 10 F 0314 64 19 09
E info@staringadvies.nl | www.staringadvies.nl

